

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra psychologie

Název bakalářské práce: **Úloha rodiny v péči o děti s mentálním postižením**

Autor práce: Lucie Caisová

Studijní obor: Sociální a charitativní práce

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. Jitka Ivanková, R.N.

Oponent: PhDr. Ing. Marie Lhotová, Ph.D.

Obsahová stránka:

Předložená bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Celkově obsahuje dvě kapitoly. Autorka v bakalářské práci vymezuje v první kapitole funkce a typy rodin obecně, připojuje podkapitoly o roli otce a matky a dále přistupuje k vymezení specifík rodin s mentálně postiženým dítětem. Tato část práce by si zasloužovala, vezmeme-li v úvahu název práce, mnohem více prostoru, než je pro ni vymezen. Po popisu pojmů a klasifikaci mentálního postižení se zaměřila na diagnostiku a základní psychické potřeby dětí s mentálním postižením, což je téma, na které navazuje poslední část teoretické části práce, a sice péče o děti s mentálním postižením v praxi. Na tuto část navazuje výzkumná část. Dlouhodobá praxe, kterou autorka absolvovala v zařízení, kde se setkávala s problematikou mentálního postižení, vytváří předpoklady porozumění tématu. Tato praxe, kterou autorka v úvodu připomíná, byla zřejmě praxí v pedagogické oblasti, takže pravděpodobně odvedla autorčinu pozornost od původního zaměření práce, viz její název. V příloze jsou legislativní úpravy počtu dětí ve třídě, legislativní úpravy individuálního plánu a tabulka stupňů klasifikace handicapovaného dítěte. Dále je přiložen dotazník vlastní konstrukce, který byl použit pro výzkumnou sondu.

Připomínky k cíli práce:

Výzkumná část má úkol, který je zformulován v Úvodu: „Zjistit zkušenosti pedagogů a rodičů s péčí o děti s mentálním handicapem a realizace vzdělávání podle individuálních vzdělávacích plánů.“ Dále už se setkáváme se zmínkou o rodině jen v souvislostech se vzděláváním (individuálním plánem), a to pouze v závěrečném, poměrně obecném textu (str. 60). Toto téma by mohlo být zformulováno jako cíl práce a jako takové by bylo vhodné pro rozpracování též v části teoretické. Nicméně po přečtení Úvodu se se zformulovaným cílem práce nesetkáme. Zřejmě proto se stalo, že ani výzkumná část není v souladu s názvem práce. Znovu je cíl zformulován v začátku Výzkumné části, ovšem už bez zmínky o rodině: „Zjistit vhodný způsob začleňování dětí s mentálním postižením do výchovně vzdělávacího procesu realizovaného v podmínkách vybraných školských zařízení.“

Pokud by neplatila hypotéza I („Předpokládám, že dětem s mentálním postižením usnadní začleňování do výchovně vzdělávacího procesu práce dle individuálních vzdělávacích plánů“), rušil by se předpoklad, že dítě pracuje podle svých možností a dovedností. Můžeme předpokládat, že by dítě s mentálním postižením mohlo postupovat ve výuce stejně s ostatními dětmi, byť by byly mentálně postižené?

Hypotéza II („Domnívám se, že mentální postižení ovlivňuje celou osobnost dítěte, zejména jeho sociální vztahy ve škole i v rodině.“). Jak by si mohl někdo myslet něco jiného? Můžeme se nedomnívat, že mentální postižení ovlivňuje celou osobnost dítěte? Co přineslo ověřování těchto hypotéz? Zdůvodnění hypotézy II (str. 31) se zcela uhnulo od podstaty věci, takže zdůvodněním není.

Popis vzdělávacího zařízení, speciální základní školy, její cíle, učební plán apod. už zcela uhýbá od tématu, které bychom předpokládali po přečtení názvu práce. Úloha rodiny se zde znovu s konečnou platností vytratila, rodičům je určeno jen odpovídat na dotazy ohledně vzdělávání.

Další připomínky:

Vycházím-li z názvu práce, očekávala bych rozpracování tématu rodiny s dítětem s mentálním postižením hlouběji a obšírněji než jsou necelé dvě strany (11, 12). Naopak, obecné znalosti při vymezování normy, normality, vady, postižení, znevýhodnění nebo zmíněné příčiny postižení u genetických odchylek (Turnerův syndrom, Klinenfelterův syndrom), metabolické poruchy (fenyketonurie), fetální alkoholový syndrom, ... nejsou z hlediska tématu práce relevantní. Mnohem více prostoru je věnováno vzdělávání, aniž by bylo toto téma označeno alespoň jako dílčí cíl práce.

Jestliže je zmíněna X. revize Mezinárodní klasifikace nemocí a kategorie, které v rámci kapitoly o mentální retardaci tato klasifikace vymezuje, považovala bych za vhodnější citovat údaje z této klasifikace, nikoliv stejné údaje z rozdílných knih, které z MKN citují.

I kdyby byla výzkumná část tématicky přijatelná (kdyby práce nesla jiný název, který by se vztahoval ke vzdělávání), i kdyby byly vhodněji stanoveny hypotézy, zůstala by řada nedostatků či otázek metodologických:

Vzorek oslovených respondentů je 60. Z jakého důvodu autorka rozděluje „oslovené skupiny respondentů“ podle pohlaví? Jde-li o rodiče, kdo má odpovídat na otázky, vždy jeden z rodičů? Otec nebo matka? Jak lze pak interpretovat čísla v následujících tabulkách, kde je více možností odpovědí? Jaký byl podíl odborné veřejnosti? Spíše než kolik respondentů bylo osloveno, je nutné označit, jaká byla návratnost, kolik jich skutečně odpovídalo. Z tabulek (i z obvyklé praxe) je zřejmé, že jich bylo podstatně méně. Lze pak nazývat výzkum kvantitativním? Zpracovává hromadné jevy? Kdo je v autorčině pojetí odborná veřejnost? Jakou metodou byla potvrzena hypotéza? Jen spočítáním odpovědí? Tímto způsobem jistě hypotézy ověřovat nelze. Dalším problémem je validita dotazů (tj. zda měří to, co měřit mají ve vztahu k dané hypotéze), např. otázka, zda musí dítě, které trpí mentálním postižením, věnovat více času školní přípravě, není rozhodně ukazatelem ovlivnění celé osobnosti dítěte v rámci vztahů ve škole i v rodině (viz hypotéza, ke které se má tato otázka vztahovat). Podobné je to i s dalšími.

Formální stránka:

Práce je zpracována s pečlivostí, logicky uspořádaná, bez významnějších chyb a překlepů.

Prezentace práce:

Práce je dělená na dvě části. Teoretická část obsahuje text 1.1-1.6. Druhá kapitola je již částí praktickou. V Seznamu literatury je jmenováno 22 titulů česky psané odborné literatury, není zcela jasný důvod oddělení tří knih s nadpisem „Další dostupné zdroje“. Celý text čítá 55 stran (nikoliv normostran). K textu je připojeno 7 stran příloh.

Závěr:

Zásadní připomínkou je obsahová nevyváženost práce. Zpracovávané téma se uhnulo od původního záměru daného názvem. I kdyby výzkum praktické části práce odpovídal názvu práce, nesplnil by požadavky na metodologické znalosti. Nejzávažnějším nedostatkem je metodika výzkumu, pokud zpracování daných tabulek můžeme vůbec výzkumem nazývat. Vzhledem k výše uvedeným nedostatkům nepovažuji práci za vhodnou k obhajobě.

Praha 12. 5. 2010

PhDr. Ing. Marie Lhotová, Ph.D.

